

Meridiana

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFEIXISTA

Any I. - Núm. 42

Barcelona, 28 d'octubre del 1938

Preu: 50 cèntims

L'EVOLUCIÓ DELS RADICALS FRANCESOS

REPÚBLICA DEMOCRÀTICA

Per J. ROURE TORENT

Durant molts d'anys, el partit radical i radical-socialista de França — quin nom compost més llarg i equivocat! — va ésser l'autèntica esquerra burgesa dins la República. Després d'una tenaç lluita contra la dreta i contra el centre-dreta, va aconseguir, pels seus avantatges electorals i per l'impetuositat d'alguns dels seus homes, una situació preponderant dins la política francesa.

Les banderes que li van donar la victòria van ésser, principalment, la del procés Dreyfus i la de l'anticlericalisme. Aquesta última, a principis del segle, va concretar-se especialment en la qüestió de la separació de l'Església i l'Estat i en la de les congregacions religioses. Creixia també aleshores el partit socialista, en el qual els radicals van trobar, alhora, un rival i un col·laborador. La tàctica del Bloc — que era una aliança parlamentària i electoral de radicals i socialistes, va contribuir força a decantar cap a l'esquerra la política governamental francesa. Quan el Congrés Internacional Socialista d'Amsterdam, per la influència dels social-demòcrates alemanys, va condemnar la política de contacte amb l'esquerra burgesa, a França l'impuls ja estava donat. Els moderats francesos havien perdut llur domini, i van haver-se d'aconcentrar, cosa a mal menor per a ells, amb la doctrina de l'apàivament interior — aquell famós *apaisement* — preconitzat per Aristide Briand, damunt la base de manteniment de les conquestes democràtiques, liberals i socials que havien estat aconseguïdes.

Una gran part dels radicals van mirar de mal ull la doctrina briandista. Hi va haver un moment que Briand, amb tot i conservar la seva ideologia esquerrista, feia figura de moderat davant l'activitat demagògica d'aquells radicals baladrers. La simpatia amb què una part de la dreta i del centre van acollir l'orientació de Briand, esdevingué astre de primera magnitud en el cel polític de França, va acabar d'allunyar d'ell els radicals malcontents, que van convertir-se en els seus més agressius detractors.

Tanmateix Briand no claudicava, ni prescindia, des del Govern, de cap dels principis de l'esquerrisme. Per bé que havia deixat de pertànyer al partit socialista, no era un trànsfuga, i menys encara era un renegat. No s'enganyava pas respecte al motiu de la simpatia que envers ell manifestaven alguns dretistes i centristes. En certa ocasió, adreçant-se als radicals demagogs de la Cambra dels Diputats, va dir-los que si certs moderats i dretistes l'esti-

maven, era per l'antipatia que sentien pels radicals que el combatien. "Ils m'aiment contre vous", van ésser les seves paraules.

Val a dir, però, que a l'hostilitat dels radicals envers Briand hi influïa la gelosia. Aquell home que no tenia partit propi, que era de fet un esquerrista socialitzant i independent, tenia el poder, el prestigi, la popularitat. El partit radical patia aleshores d'una escassetat de primeres figures. I a despit del gros nombre dels seus diputats i senadors, quedava reduït a un paper secundari en la vida parlamentària i governamental.

Es instructiu de repassar els noms dels radicals que, vint-i-cinc anys enrere, combatien Briand i la seva política interior, així com els noms dels qui, fa només quinze anys, combatien la seva política exterior. Hi trobarem molts dels qui, posteriorment, han rellicat pel pendent del conservadorisme i han dut llur pacifisme fins a la capitulació. Els qui malparaven de Briand perquè havia anat a Locarno, han anat ara a Múnic. I això que hi ha diferència entre un Stressemann i un Hitler!

Fa molt de temps que en el partit radical i radical-socialista — que mai no ha estat gaire disciplinat ni gaire avingut — hi havia, ben acusades, una ala dreta i una ala esquerra. La primera es decantava a entendre's amb els republicans moderats, mentre que la segona es decantava a entendre's amb els socialistes.

En triomfar la política del Front Popular a França, hom podia creure que l'ala esquerra dels radicals s'imposava definitivament dins el partit. Però hem presenciat un fenomen notable: el retrocés quasi general de la tendència esquerrista, sota la pressió de les circumstàncies interiors i exteriors. En realitat, l'ala esquerra del partit radical s'ha anat fonent. I alguns dels seus més destacats representants, com Chautemps, i sobretot Daladier, pensen avui, en els punts cabdals, com Herriot, centrista dins el partit, i com Caillaux, més aviat dretista.

¿Persistirà aquest fenomen de dinàmica política? ¿No es produirà una vigorosa reacció esquerrista en el vell partit francès? Prou que ho voldríem. Però no gosem assegurar-ho. El retrocés no afecta solament al partit radical. També afecta al partit socialista obrer i S. F. I. O. Allò que esperem és una pròxima i profunda renaixença de l'esperit popular en la política francesa, renaixença que durà homes nous al capdavant dels partits i del Govern, o imposarà als vells una saludable girada de camí.

A. ROVIRA I VIRGILI

En tots els parlaments dels homes de les més diverses tendències, en totes les declaracions polítiques dels partits que constitueixen els Fronts Populars d'Espanya i de Catalunya i el bloc antifeixista base, en totes les manifestacions oficials, s'evidencia que els pobles hispànics, en la lluita que sostenen contra la barbàrie i la invasió, defensen, juntament amb la independència pàtria i la llibertat de llurs fills, la República democràtica. Els tretze punts de finalitats de guerra fets públics pel Govern d'Unió amb l'aprovació unànime dels seus components, allunyen recels i suspicàcies.

La commoció profunda portada per la revolta va agitar passions, forjades precisament pels qui s'havien insurreccionat. Una riuada sempre arrossegat tot el que troba al seu pas i devasta les terres properes. La República giravoltà entorn del caos. La magnitud de la sublevació, la criminalitat del gest realitzat pels poderosos que no es conformaven a perdre privilegis abusius, havia de conduir necessàriament a un trasbals sentimental i a un desig d'imposició d'aquells que sempre s'havien sentit el peu al coll. El destí d'Espanya no apareixia clar; la debilitat dels uns i l'audàcia dels altres esborraven les perspectives. Des de l'exterior, el panorama podia semblar a uns ulls miops com difícilíssim de solucionar. Era indubtable, però, que la responsabilitat reanexia i les ànsies serien engegades; l'escepticisme no més podia ésser mantingut per esperits interessats a crear la confusió i ambientar un bloqueig contra els drets hispànics.

I les circumstàncies varen ésser superades i l'ordre i la disciplina s'imposaren amb més eficiència que mai. El règim polític de l'endemà de la guerra és, avui, perfectament definit i es troba en la consciència dels homes de tots els pobles d'Espanya.

No hi ha hagut sacrificis per part de ningú ni ha calgut procedir a renúncies. De la mateixa manera que la voluntat decidida de salvar el país del feixisme ha unit demòcrates de dreta i esquerres burgeses amb marxistes i catòlics autèntics amb anarquistes per a formar un compacte bloc de resistència, la necessitat que sigui el poble qui determini els seus destins ha fet coincidir tots els pensaments cap al restabliment de la República democràtica.

El juliol del 1936 va ésser atacat el règim existent a Espanya; el poble va aixecar-se dempeus amb admirable i heroica decisió per a defensar-lo. La República, en els seus anys d'existència, havia tingut, innegablement, errors greus, als

quals es deuen en bona part les desviacions registrades. Però la rebel·lió sortí dels partidaris dels règims de força i de l'opressió; el poble volia esmenar aquells

errors pels viaranyos que la mateixa democràcia possibilitava.

Les forces que s'agruparen entorn del Govern foren diverses i ideològicament divergents, que convergiren en la defensa justament perquè un perill comú les amagava totes. La unió sorgí lleialment per necessitat imperiosa d'afrontar un enemic que no fa distincions entre els que no pensen com ell; seria un manament a aquesta lleialtat, doncs, si una de les forces intentés imposar-se a les restants. El manteniment del que existia en l'instant de l'atac és l'aglutinant que manté, per voluntat expressa, l'equilibri.

D'altra banda, íssem de manera certa ni tan sols aproximada quin és, avui, el sentit de la majoria dels hispànics? Les agües han estat molt remogudes.

La República democràtica és, en aquests moments, patrimoni de tots. Els dubtes, els temors de la imposició d'un dels sectors antifeixistes damunt els altres, són fruit de la provocació, de la pusillanimitat o de la manca de fe. Com a marxista, ni per un sol instant no he pensat que els pobles hispànics no defensaven la República democràtica.

El règim democràtic té entre els seus postulats el plebiscit. Des del juliol del 1936 fins a l'acabament de la guerra, haurà passat alguna cosa, tanmateix, i no hi pot haver ningú que pretengui tornar a una República idèntica a la que va ésser agredida. Durant el primer quinquenni republicà es va tenir un excés de consideracions a gent hostil i insaciable — el mateix fet de la insurrecció ho palesa — que, un cop acabada la guerra, ella mateixa s'haurà eliminat de la vida social; i els interessos que aquella gent defensava i que la feblesa governamental tolerava i respectava, s'hauran esfondrat completament, s'hauran esmicolat sota el pes de la victòria, i al seu lloc caldrà col·locar altres interessos més harmònics amb el sentiment popular. El plebiscit, incorporat als programes de tots els sectors antifeixistes, anunciat pel Govern d'Unió en un dels seus tretze punts de finalitats de guerra, haurà de determinar quin serà el futur règim espanyol.

El restabliment de la República democràtica atacada, per tant, respon a la sincera voluntat de tots els antifeixistes. És el que escau en justícia i és la porta que menarà els hispànics a escollir-se lliurement el règim que els plagi. Aquesta posició no obliga a cap renúncia ideològica ni tàctica; qualsevol que sigui el resultat que s'obtingui plebiscitàriament, els que

(Segueix a la pàg. segona)

LA REPÚBLICA (ESCULTURA DE VILADOMAT)

ENVERS EL DESENLLAÇ

Només la victòria republicana pot posar fi a la lluita!

La resistència del poble espanyol, que ha estat objecte de pregona admiració a l'exterior, ha estat el factor determinatiu de la nostra victòria, lliure de claudicacions i de pactes. Avui ja no hi ha qui dubti del triomf de la República. Ni les mateixes democràcies, que han especulat amb Txecoslovàquia i que han estat víctimes de la pròpia especulació, s'atreveixen a posar en dubte aquesta realitat positiva.

Anglaterra, que amb la solució donada al problema txecoslovac tractava de defensar els seus interessos en territori txec, s'ha donat compte, encara que tard, de l'error sofert. La realitat és més crua i més cruel que totes les previsions i a ella ha de rendir-se l'home que ha afeblit, amb la complicitat dels personatges que actualment governen Anglaterra, la temuda potencialitat britànica. Amb el pacte de Múnic — pacte i no acord — Alemanya ho guanya tot mentre Anglaterra no en treu cap benefici. I molt menys, naturalment, Europa, que continua amenaçada per les imposicions de Hitler.

Es en aquestes condicions que les quatre potències: França, Anglaterra, Itàlia i Alemanya, plantegen el problema espanyol o, potser millor, la solució del problema espanyol. Sacrificada Txecoslovàquia a l'interès mesquí dels homes que mesuren els sentiments i l'espiritualitat dels pobles per la quantia dels afers, calia projectar damunt la terra encesa per la flama inextingible d'una guerra en la qual Itàlia i Alemanya actuen d'una manera descarada, però vergonyant, l'extintor que té per base interessos aliens a la pàtria que es sacrifica heroicament en defensa de la seva racia i de la seva independència. Però la nostra resistència ha destruït els plans de conxorxa dels que volien apagar l'incendi que, per interessada negligència, contribuïren a fomentar quan era possible localitzar-lo destrament, i sense els perills que comportaria, ara, una pau deshonrosa i inadmissible.

El poble espanyol sap a bastament el que es juga i, per tant, el que pot perdre o el que pot guanyar en la lluita. Si el Govern de la República ha afirmat la resistència i les masses proletàries ho han sacrificat tot per a donar efectivitat a aquesta resistència, que Mussolini sap el que li costa a conseqüència de les fracassades temptatives de l'Ebre, no ha estat pas per sotmetre's a imposicions exteriors que puguin resultar vexatòries o, simplement, poc honroses.

Quan estem a punt d'arribar als dos anys i mig de guerra; quan el nostre poble ha demostrat no voler ésser esclau d'un despotisme interior, és lògic creure que menys s'avindrà a una imposició externa. I això és el que ja han vist clar els quatre legisladors que

es reuniren a Múnic per a salvar la pau d'Europa, sense que aconseguissin altra cosa que el desmembrament de Txecoslovàquia, que vol dir l'enfortiment d'Alemanya i l'afèbliment de les democràcies. I tot per defensar uns interessos que, moralment i quantitativament, eren notòriament inferiors a l'interès que significava una treva en la guerra que, més tard o més d'hora, esclatarà a Europa, provocada per aquells que aprofiten les cessions actuals per a multiplicar els seus disponibles bèl·lics.

Espanya, en aquesta política de febleses, ha estat la nota discordant. S'havia de resistir i s'ha resistit. S'havia de guanyar, malgrat tot, i la victòria ja es dibuixa en les clarianes prometedores de l'horitzó. Que ningú no ho dubti. Que ningú no cregui en finals sorgits de conxorxes internacionals. El final victoriós es cova a casa nostra, gràcies a la resistència heroica i abnegada dels nostres soldats i, gràcies també, a la resistència admiradora i admirativa de la rearguardia republicana, triomfadora de la bàrbara criminalitat dels invasors.

El panorama és, en aquest aspecte, ben diàfan. Mentre la nostra moral augmenta, a la zona fàcciosa cau de manera vertical. Mentre les nostres possibilitats de resistència es mantenen fermes, a l'Espanya envaïda ha d'imposar-se la voluntat dels dèspotes per la violència. Mentre la nostra economia ofereix garanties d'estabilitat i perspectives de superació, a la zona dominada per Franco, no hi ha possibilitat de resistència.

Si davant d'aquest quadre de contrast, essencialment i substancialment veridic, algú pot dubtar d'una victòria republicana que ja no és posada en dubte ni pels mateixos «enemics», és que una accentuada miopia el priva de veure la realitat tal com els fets la presenten: despullada de tota cobertura mixtificadora. I la veritat nua, clara i concreta, és que el poble espanyol haurà triomfat, pel seu propi esforç, dels enemics declarats i dels que, sota la capa d'una fingida amistat, tractaven d'especular amb la nostra tragèdia, tal com especularen amb Txecoslovàquia. Amb l'única diferència, però, que si allí triomfant sortiren vençuts, aquí, perdent, hi sortiran guanyants. ¿O és que la victòria de l'Espanya republicana no serà un enfortiment positiu per a les democràcies europees?

I tot gràcies a la fe en nosaltres mateixos, que ens ha donat alè per a resistir i que ens en reserva, encara, per a atacar. Perquè només la victòria republicana pot posar fi a la lluita!

Manuel VALLDEPERES

LA NOVA AGUILA IMPERIAL ALEMANYA

LA PETITA HISTORIA DE LA GUERRA

L'anecdota al marge de la tragèdia que vivim, constituïda, amb el temps, un monument d'exemplaritat humana. No mancaran, a ben segur, els historiadors que registrin minuciosament els esdeveniments socials, polítics i bèl·lics de la contesa. Ni els filòsofs que en deduiran múltiples i insospitats ensenyaments. Ni els poetes que sublimaran tot el que té d'epopeia. Però caldrà, també, que hi hagués uns compiladors intel·ligents que recollissin, amb tota cura, els fets a cop d'ull insignificants per la seva petitesse al costat de la grandiositat del conjunt. Les historietes, com si diguéssim, que vessen del marc de la guerra i la majoria de les quals tot i aparentar, cadascuna de per si, un subdrama sense valor, podrien convertir-se en altres tants drames fets i pastats si mans expertes les manipulem. Els episodis, més clars, que avui no podem encara veure prou bé perquè els ofega la magnitud dels primers plans, i que són, en definitiva, la pedra de toc que exalta, anima i justifica la nostra gesta i allò que li dona una fesomia especialíssima que no havia tingut cap altra guerra. I el conjunt de les quals, vist en perspectiva, en les velles repostades dels temps de pau, faria conèixer al món el fons secret de la nostra ànima a través d'una mena d'enorme lligo de coses que des del punt de mira literari tindrien un interès que sobrepassaria de molt tot allò que pugui brollar de la imaginació millor dotada.

Em suggerien aquestes reflexions dos casos ben diversos, dels quals vaig tenir convenientment un dia de la setmana passada i que trobo extraordinàriament significatius.

El primer és el d'un minyó al que les exigències de la guerra arrencaren de la nostra Universitat i el transplantaren als camps de batalla de l'Alcàrria. Els que el coneixen es deien d'un a l'altre: «¿Què hi farà, aquest pobre noi, amb un fusell a la mà?» Es, diuen, un xicot més aviat petit que gran, esprimitat, d'una complexitat física aparentment feble. Sembla que marxés sense gens de delit ni gota d'entusiasme. Era un d'aquells que ens fan dir: «Aquest jove, tan estudiat, tan cultivat, tan intel·ligent, tan quiet, seria, indiscutiblement, mil vegades més útil a la reraguarda que no pas al front. Amb les seves qualitats podria prestar uns excel·lents serveis en qualsevulla funció burocràtica. Mentre que, que voleu que faci a les trinxeres? Tot allò que ací fóra rendiment eficaç i positiu, allí seria desema, pànic, manca de moral...»

I, el que són les coses! Aquest minyó rendeix al front tant o potser més del que hauria pogut rendir darrera una taula de burocràcia. Al cap de dos mesos d'ésser-hi ja escrivia unes cartes abrandades per un foc que si abans no li traspuava als ulls era de tan endins de l'ànima com el portava. Unes cartes de combatent ardit, coratjós, que no està disposat a escamotejar cap perill, sempre a punt de jugar-se el tot pel tot per la terra on tingué la sort de néixer, ensems que d'estudis insaciable, que sap aprofitar les contingències de la guerra per a incansables especulacions espirituals, afanyós de servir, tant com pugui, les ambicions culturals del seu país...

«Avui, hem avançat tants quilòmetres — deia en una d'aquestes cartes —. Els italians fugien davant nostre com uns conills. Ja em veia lluitant cos a cos, però no han acceptat el combat. L'avanç ens ha permès de conquistar el poble tal, on hi ha una església del segle XVI. M'han vingut les llàgrimes als ulls en veure enderrocat el campanar del més pur plateresc. En la sacristia saquejada pels feixistes abans d'abandonar el poble, hi hem trobat apilots un munt de paperam que més tard, amb permís del meu oficial, hi he anat a examinar per veure si pagava el tret de salvar-lo. Quantes sorpreses! Hi havia un incunabul de tal data, un còdex de tal altre, un pergami de tal segle, una carta reial signada de puny i lletra d'aquest o aquell Carles, una edició princeps de tal obra...»

Un dia, en una altra carta, contava que havia fet coneixença i immediata amistat amb un soldat andalusí aficionat com ell a l'estudi de la paleologia i de la paleografia i que passaven les hores vagabundes del rapapet dissertant sobre llurs coneixements en

unes matèries per demés oposades a l'ambient que els envoltava i convertint en càtedra alternada la rarsa fangosa que, arma al braç, estaven anatats a defensar de qual-sevol intent enemic.

Al costat d'això, una notícia definitiva: «El meu company és expert en el llançament de bombes de mà. Hem tingut l'oportunitat de fer una competició i, per bé que em dol, confesso que m'ha vençut. En canvi, jo el guanyo de molt tocant a punteria amb el fusell. I en prehistòria...»

I a la mateixa carta, aquesta postdata: «He llegit l'article de Pau Vila, sobre la «Concreció geopolítica medieval». L'he trobat molt bo...»

L'altra anècdota, tota distinta, l'he caçada en un d'aquests periòdics que editen, per a llurs efectius, la gairebé totalitat de les Divisions que formen el nostre Exèrcit.

Un català equivocac — el meu patriotisme no admet que n'hi hagi de renegats — deserta de les nostres línies i es passa a l'enemic. Els seus familiars — pare, mare i tres germans petits — ignoraven la defecció. I veient que passaven dies i més dies sense rebre notícies del que ells suposaven que continuava en territori lleial, el més gran dels tres nois que resten a casa seva escriu a l'absent enyorat la carta que ara transcriu. L'hi escriu, com veureu, no pas sospitant la desertió, sinó amb aquell vague presentiment d'una desgràcia més irreparable, i al qual no ens podem sustroure ningú dels que tenim familiars al front i passem unes setmanes sense rebre'n notícies.

La carta que us deia fa així: «Salutja, 9 de juliol del 1938. — A Manuel Comes. — Estimad germà: Et desitjo bona sort. Després de deu setmanes sense rebre carta teua, setmanes que ens semblen anys, el dolor del cor és més gran, perquè s'afegeix a les penes que ja passo. Com saps, el nostre pare és cec. La nostra mare sofreix del cor, pensant sempre en tu i en l'altre germà que també tenim al front. Els dos germanets petits també s'enmoren molt.

Jo em trobo que al 14 anys he de treballar per tots i he de fer d'home gran per ocupar el lloc dels meus germans que són a la guerra. Si encara vius, dins el sobre d'aquesta carta n'hi trobaràs un altre, ja escrit, i un llaç. Ja estarem contents si en un tros de paper hi escrius només la teua firma, perquè amb això n'hi haurà prou per saber que ets viu...» Segueixen unes frases fetes, de comiat, i la signatura del marrec: Angel Comes.

Aquesta carta que acabem de llegir, tant senzilla, us haurà posat la pell de gallina si no heu oblidat que el destinatari no la pogué rebre per la mala hora que tingué de fugir de la terra on romanen els seus, entre ells aquest vailet convertit als catorze anys en cap de casa i en exemple de voluntat. I tan infant, encara, que envia el llaç a l'absent, per si de cas la interrupció de la seva correspondència fos motivada per la manca d'estrís d'escriure...

Però això només és un acte del drama. L'altre acte és el dels Comissaris del Batalló i de la Brigada on pertanyia el fugitiu, esborronats d'emoció davant la carta de l'Angel. Emoció de la qual es plena la carta que li trameteren i el text de la qual també vull fer-vos conèixer perquè és una magnífica prova del fons humà de l'exèrcit de la República, potser perquè abans que militars han estat això: Homes.

Escolteu-la, si us plau: «En campanya, a 21 de juliol del 1938. — Angel Comes. — Salutja (Girona). — En poder del Comissari de la Companyia on actuava el teu germà Manuel, la carta que li adregeu amb data 9 del corrent, me l'ha passada a mi. El seu contingut m'ha impressionat tant vivament que ho deixo tot per a contestar-te personalment el que segueix.

El teu escrit revela una fidelitat a la memòria del teu germà i una tendresa pel seu estat, que et fa digna de tenir-ne un de distint a aquest que es diu Manuel, el qual no ja no s'ha portat com espanyol, ni com a fill, ni com a germà, ni tant sols com a home honrat i digne, sinó que ha desertat dels rengles dels que lluiten heroicament pel respecte familiar i per la llibertat de la República.

L'ALTA EXEMPLARITAT DE PAU CASALS

Pau Casals ha tornat a Barcelona; Pau Casals ha donat un concert al Liceu amb l'Orquestra Nacional de Concertos. Aquests dos fets units per un nexa vital: l'amor de Pau Casals a Catalunya, han estat l'expressió més emocionant i més transcendent de

PAU CASALS

LA GUERRA I ELS LLIBRES

«14 d'abril. Catalunya és una democràcia», per J. M. Lladó i Figueres. — Biblioteca Política de Catalunya; Dates històriques. Barcelona, 1938.

Lladó i Figueres inaugura amb l'opuscle 14 d'abril. Catalunya és una democràcia una altra col·lecció, també oficial.

Lladó i Figueres ens ofereix un reportatge d'una seixantena de pàgines que conté, en síntesi, una història del sentiment liberal de Catalunya, de les seves inquietuds, dels moviments polítics i socials impulsats per la nostra pàtria i del foc decisiu que va implantar a Espanya, el 1931, la segona República. Per fer comprendre millor la història, el llibre comença amb els moviments liberals registrats a Catalunya des que la nostra terra, políticament lliure, era moralment esclavitzada; la República del 1873 i la influència decisiva que hi tingueren els catalans, el sentiment arrelat de la condició de nacionalitat del nostre país amb l'extensió del catalanisme i la força revolucionària que un sector d'aquest catalanisme posseïa, el moviment social català avantguarda de l'hispanisme, el significat de l'autonomia administrativa del 1918, la persecució registrada durant la dictadura de Primo de Rivera, la gran empremta republicana que determinà el 14 d'abril, desfilen amb vivacitat a través de les pàgines de l'opuscle i fan comprendre la posició decidida i ferma que Catalunya havia de prendre davant un moviment reaccionari com el que vivim. L'obra de J. M. Lladó i Figueres resulta una història de divulgació altament útil per tots els qui s'interessen pel moviment polític de Catalunya.

R.

blica, rengles en els quals no trobà altra cosa que afecte, atenció i bon tracte, preferint lluitar amb els facciosos contra els seus pares i els seus germans que, més homes que ell, no regategen energies per servir la santa causa que defensem.

Segueix tu, petit gran camarada, essent el sosteniment dels teus i dels teus pobres pares, que a més del dolor d'ésser vells i de trobar-se separats de llurs fills grans han de passar per la vergonya i el deshonra d'haver pujat un traïdor que ha anat a posar-se a les ordres d'uns estrangers que trepiguen les conquestes i les llibertats de Catalunya.

Les teves petites trameses al teu germà — sobretot el llaç — les guardarem com a símbol de la teua grandesa. Segueix fent-te digna del teu país sabent ésser un bon fill. Així és com s'arriba a ésser un bon ciutadà. Menysprea el qui, en desertar, no tingué en compte res de noble, i aconsola els teus pares en aquesta nova pena, com un bon lluitador de la República, la qual, quan l'hora arribi sabrà honorar els bons com tu.»

Signen el Comissari del Batalló i el de la Brigada.

Tinc tan arrelada en la meua consciència de patriotà, la convicció d'allò que he dit abans, de que pot haver-hi catalans equivocats, però no de renegats, que estic cert que si aquestes ratlles arribessin, per un atzgar, als ulls de Manuel Comes, de Salutja, sorgiria el tercer acte del drama, i els humitejarien les llàgrimes i maleiria l'hora de la seva desertió, i per un mai més no li restaria un replec de pau a l'ànima, tortura que acaba per transformar en desferra l'home de més bon tremp.

Però no era ben bé ací on volia anar a parar. Sinó a justificar, amb les dues mostres que la casualitat em féu a mans un mateix dia, la necessitat esmentada al començament, de que qui estigui capacitat per fer-ho no negligi el recull de la part anecdòtica de la nostra lluita, tan saturada d'episodis exemplars com els dos que he explicat per tal d'ofrir al món, un cop acabada la guerra, el millor exponent de l'esperit autèntic que a la nostra banda l'ha guiada i que ha estat la fomal on s'han forjat el nostre coratge i la nostra incommovible fe en la victòria.

Avel·l ARTIS

l'actitud a seguir pels grans artistes i per tots els espanyols davant el punyent conflicte que divideix Espanya, deixant xopa de sang la seva terra.

L'Art, la realitat més espiritual de la humanitat, no s'abasta solament amb una disposició temperamental encaminada per un domini tècnic dels mitjans expressius adequats. Per assolir-la plenament cal que l'essencialitat humana de l'artista visqui en contacte d'amor amb els principis immanents de la Bondat i la Bellesa. Aquest és el cas exemplar de Pau Casals, l'home integralment artista que ofegant totes les debilitats de l'egoisme lògic i natural nascut de l'instint de conservació i del desig d'una vida grata ben merecedora que han fet desertar a molts altres, aprofita un moment de lleure, breu parentesi entre les seves constants activitats de concertista universalment sollicitat, per retornar a Catalunya i donar un concert al Liceu a profit de l'assistència als infants que pateixen les dures conseqüències de la guerra i l'amenaça dels bàrbars.

Ultra la veu única de suavitat i d'emoitivitat expressiva del seu violoncel, el mestre Casals ha fet sentir en aquest concert la seva veu humana per a demanar davant del micròfon als seus col·legues, als seus amics i a tot el públic de l'Amèrica del Nord on tantes admiracions ha desvetllat el seu art, llur ajut material per tal de fer més eficaç la tasca que s'ha emprès de subministrar aliments, vestits i medicaments als infants i als vells de l'Espanya Republicana.

Aquest requeriment d'En Pau Casals que ha estat gès immediatament pel President de la República Sr. Azàña, el qual ha encapçalat la subscripció amb cinc mil pessetes, serà, n'estem ben certs, correspost abundantment pels americans i el nostre gran músic que ha tornat a reemprendre la seva tasca artística i també la seva tasca humanitària d'ajut als infants i vells espanyols, se n'endua aquesta vegada de Catalunya un batec més pregon d'emoció, l'emoció admirativa que li palesa el poble de Barcelona ovacionant-lo xaradorosament al Liceu i retent sincer homenatge no solament a l'artista genial que interpretant el Concert en «re major» de Haydn i el Concert en «si menor» de Dvorak li revela la veritat de l'Art, en la

CONSERVADORS ANGELOSOS, per ALLOZA

—Dé; ens en anem abans que no ens quedem sense res per conservar.

—Representant la comèdia d'aquesta manera, podem retirar deu mil vultures com vulgus, Beni.

més pura emoció sensibilitzada de la Música, sinó també a l'home que nascut del poble i enlaira en la societat universal per merèits de l'esperit i del seu esforç disciplinat, torna al poble quan aquest és injustament agredit per les forces desfermades de l'egoisme totalitari, per a donar-li ajut material i coratge moral amb el seu art excel·lent.

L. G.

UN AMBIENT PERILLOS

La Psicologia de la guerra registra, entre altres actituds de la reraguarda, un doble corrent de vacil·lació i fatalisme. Hi ha qui creu que forces misterioses ens empenyen, vulguis no vulguis, vers la fi d'una contesa que nosaltres no hem desitjat, però que tenim el deure de sostenir per pròpia dignitat i per imperatiu de la civilització. Les oscil·lacions, pròpies de la complexitat de factors que intervenen en l'actual lluita, marquen també les diferents postures dels que s'aventuren a predir els resultats i allò que és més greu, a dubtar de la victòria antifeixista.

Ens costa, és veritat, d'avesar-nos a una lluita llarga i paorosa. Les guerres creen un ambient espiritual irrespirable. En el seu curs és freqüent veure com les categories ètiques fallen i els homes convenguts claudiquen. I és que la guerra és una malaltia col·lectiva de la qual difícilment guareixen aquells que la mantenen per obligació o per covardia. Per això quan l'èxit de la lluita no és ràpid o decisiu, les intel·ligències escèptiques treballen per tal d'obrir-se pas entre les diferents conjectures. No oblidem que el dubte ha estat l'arma més formidable de l'enemic; equival a sembrar la divisió en la consciència de cada soldat; de més que afebleix o desvia el fervor combatiu de la reraguarda. En les empreses bèl·liques, com en totes les empreses que exigeixen un esforç inusitat, quan penetra la desconfiança, les coses ja no tenen remei. Anàlogament si el dubte aconsegueix arrelar en l'ànima del combatent, el mateix l'amenaça que la persuasió arriben tard.

Per altra part apunta també entre molts ciutadans de reraguarda el criteri oportunista. Ocupen l'extrem d'aquesta posició els que voldrien que abans de tot acabés la guerra, com si hom pogués prescindir del sentit de legitimitat i de justícia que representa la República, autèntic exponent de la voluntat de tots els pobles hispànics. L'experiència política ens té acostumats a falles d'aquesta mena. Però tot té un avantatge; els diversos incidents de la guerra obren com a reactius, i ens permeten d'agrupar els homes segons la llur resistència moral. Hom desitja tornar a una època de pau i de germanor. Pensar la guerra és odiar-la perquè és quelcom contrari a les tendències innates de l'home. Odiem la guerra per principi i l'odiem ara més que mai perquè la sentim d'a prop, en la pròpia terra, en la llar, en nosaltres mateixos. Però la impaciència en aquests casos significa manca de convicció i feblesa de caràcter. Portats a una lluita per la defensa de la llibertat i de la cultura, que el feixisme internacional ha posat en perill, els incidents i la durada de la guerra estan fora de l'abast de les previsions humanes. Una cosa és el desig de la pau, propi de tota consciència normal i justa, i una altra, de tònica espiritual ben diferent per cert, és el cansanci que s'ha emparat d'alguns ho-

mes que sembla que més que la raó estimen el benestar material fins a costa de claudicacions deshonroses. Fariem un greu als combatents del front i a les víctimes caigudes, si substituïssim la finalitat d'aquesta guerra, ben explícita per part de nosaltres, per un arranament que representaria, si més no, el triomf moral de l'adversari. Al trist precedent de guerres passades s'hi afegiria una nova experiència que equivaldria a una ratificació d'aquella flamant teoria que se n'ha dit amb exactitud de prima a l'agressor.

Ni la filantropia, ni l'altruisme, ni la simpatia humanitària no poden imposar la resignació a les aspiracions dels Estats totalitaris. El jo personal pot cedir davant dels altres jos per un noble ideal d'humana convivència; però aquesta renúncia seria improcedent i fins il·lògica si el preu de la vida hagués d'ésser cotitzat en perjudici dels valors absoluts de la veritat i de la justícia.

Es en el fons una qüestió moral la que es ventila en la guerra d'Espanya. Sota qualsevol punt de mira que es vulgui fixar l'actitud d'un poble gelós de la seva dignitat i amant de la seva independència, hom no pot admetre una solució equívoca que deixi les coses en el mateix ésser i estat del començament de la guerra. Preciament per manca d'aquesta consciència de la justícia de la causa republicana ha circulat pel món la idea de les dues Espanyes elaborada sota l'acció de les concupiscències estrangeres. Tornar a l'ambient de dualitat que encengué la contesa actual fóra lliurar les terres hispàniques a l'enemic que voldria utilitzar-les per tal d'assetjar les democràcies europees.

No hem de renunciar, però, a una solució esperançadora que el futur ens reserva. En la nostra voluntat està el deure de propagar els nous ideals de pau i en les noves generacions el deure de realitzar-los. L'espectacle de la guerra que patim és prou punyent per a fer d'aquesta suggerència el programa de la cultura del demà.

Jaume SERRA HUNTER

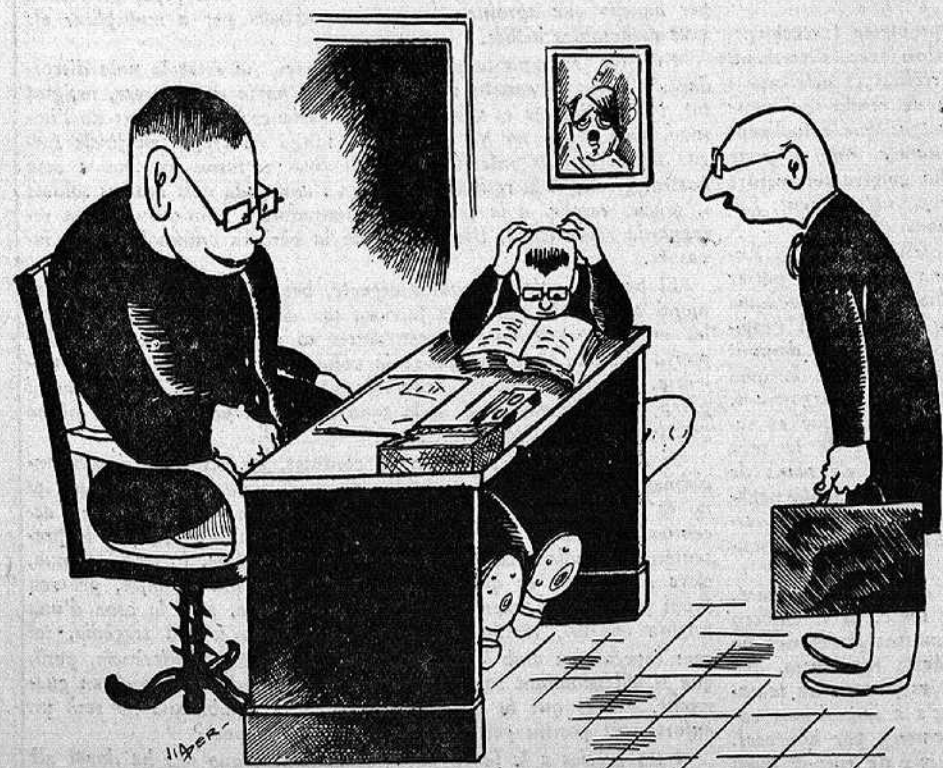
REPUBLICA DEMOCRATICA

(Ve de la primera pàgina)

no vegin llurs doctrines triomfants sobran que és conseqüència d'un veredict popular i que els camins de la propaganda i de la captació d'adeptes podran ésser àmpliament recorreguts.

La República democràtica ha d'ampliar les llibertats catalanes, ha de donar a Espanya una estructura confederal o federal i ha de facilitar al país l'edificació progressiva adient. En l'hora present, la República democràtica espanyola és, pels marxistes, no pas com una finalitat, sinó com un mitjà, un dels punts bàsics del seu programa de reivindicacions.

J. ROURE-TORRENT

ALEMANYA ES QUEDA SENSE ADVOCATS, per VIADER

—Heureu d'esperar que el noi acabi la carrera...

PEDAGOGIA

RENDES DE LES ESCOLES NOVES

Pfeiffer, producte d'aquestes institucions, és un noi de tretze anys i mig, amable i de maneres distingides.

Us dona impressions d'obres literàries d'Alemanya; juga a tennis, a bàsquet, a futbol i a hoquei; practica l'atletisme i l'equitació; i neda tots els dies de la setmana. Però quan us deixa bocabadat és a l'instat que el veieu sol, vestit d'esport i amb un maletí a la mà, com emprèn un viatge a través d'Europa. De Suïssa es trasllada a França, de França a Bèlgica, de Bèlgica als Països Baixos, dels Països Baixos a Alemanya i d'Alemanya a la Confederació Helvètica.

Durant la peregrinació, que realitza per motius familiars, dorm quare nits al tren, travessa cinc fronteres, fa coneixença amb nou hotels, parla tres llengües diferents i canvia i treu comptes en cinc classes de moneda. Duu passaports i altres papers en

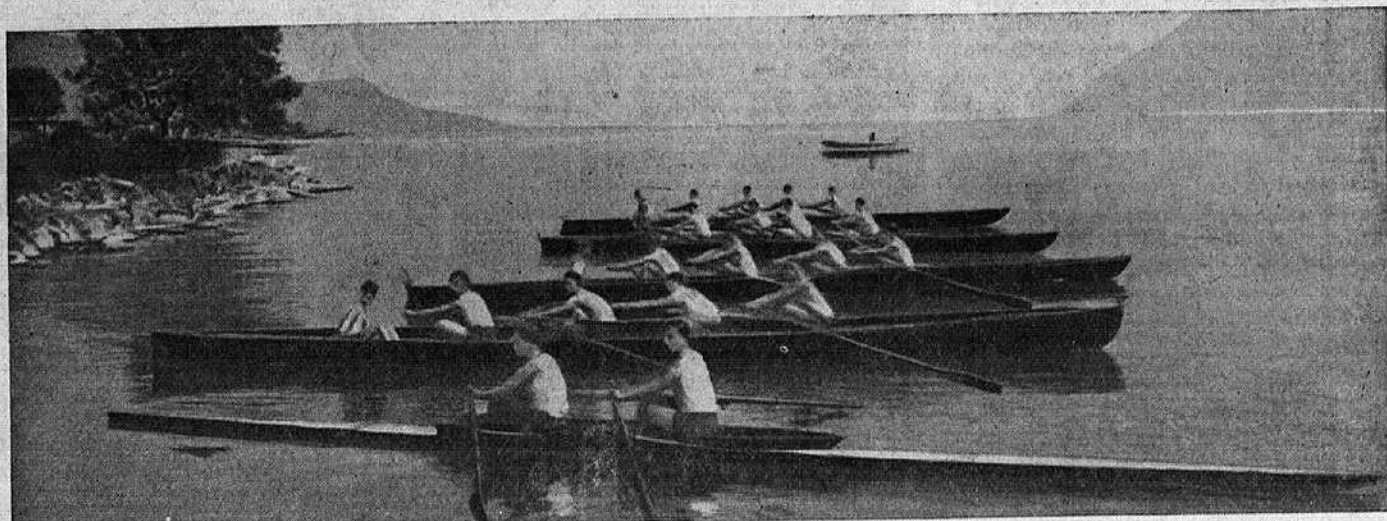
poden efectuar-se amb determinades quantitats. Era la sintaxi i l'ortografia dels exercicis on aquelles coneixences havien d'exposar-se. Perquè si l'alumne escrivia malament, per més matemàtiques que sabés, no passava.

Entre les visites d'aquest trimestre notem la realitzada a la Societat sortida de l'hecatombe del 1914.

Ginebra, Mont-Blanc, Quai Wilson, Le-man, Roine, Mon-Repos, Ariana, són indrets que encisen els estrangers. Per la bellesa, en primer lloc. Avui, amb tot, dins la ciutat de cent trenta mil habitants, on hi ha domiciliades més de quaranta institucions internacionals, ens han atret per l'esperit de col·laboració universal que hi hem volgut veure, nosaltres i els deixebles, malgrat la política dels grans Estats, que inspira tots els dies enormes decepcions.

L'entrenament és dirigit per un tècnic de petites embarcacions o per un mariner que coneix els secrets de les ones i de les llanxes i dels remos que les fan moure. Ell i els alumnes estudien el maneig de les construccions de fusta, els viratges de la nau, la posició dels que remen, les bragues que donen en un temps previst i el vaivé del cos ritmat amb el joc de manxa dels pulmons. Damunt barques arrellanades a la costa, quantes vegades no els hem vist com un exercit a punt d'emprendre una ofensiva! Es que anaven a iniciar el treball persistent i inexcusable de tots els dies. D'aquesta manera els músculs s'enforteixen i arriben a dominar el vaixell com els pilots de l'aire els avions.

El dia de l'esdeveniment, propagat per diaris i revistes, les escoles i la població de mig país acudeixen a veure les habilitats marineres dels joves. Els que remen

regla i es fica per consolsats, agències de viatge i taxis, com podria fer-ho el turista més consumat. Després torna a l'escola sense fer cas de res, amb la naturalitat del que ve de la cantonada.

A Catalunya, que tenim fama de viatjar, quantes persones de quaranta anys foren capaces d'imitar-lo? Direu que una flor no fa estiu i que amb la guerra ja aprenem de desplaçar-nos. Conformes. Solament que les flors com la relacionada als països esportius són abundoses i no necessiten que hi hagi revolució per a anar d'un a l'altre poble.

A la Península, en temps de la monarquia, un tòpic periodístic assegurava que la civilització o el retard d'una ciutat podia apreciar-se en la inexistència o l'abundància de tavernes. En canvi, a Suïssa com proven la cultura d'un individu en la forma que té d'escriure la llengua del país.

Justament el curs passat prepararem de matemàtiques cinc joves que havien d'examinar-se a la Universitat. No es cregui, però, que el primer que ens preocupava era el binomi de Newton, les equacions de segon grau, o les combinacions que

Per això hem recorregut els departaments del Palau de la Societat de Nacions i hem canviat paraules emocionades amb representants i funcionaris de tot arreu. Bulgars, egipcians, turcs, japonesos i una rastellera interminable d'altres noms.

Fora de l'edifici, però, l'admiració s'ha restringit. Tot i les intencions d'aquella organització, admirables en molts aspectes, els alumnes d'història contemporània no trobaven motius per a entusiasmar-se, i els oriünds de pobles petits més aviat temien una innocentada.

Ja és sabut que les universitats d'Oxford i Cambridge, des del 1831 celebren cada any unes regates conegudes a tot el món. El que hom ignora en Estats endarrerits és que les Escoles Noves, federades per països o regions, també organitzen anualment, i amb gran solemnitat, competicions que tenen per escenari les aigües de la mar, els rius o els llacs.

Les del grup de la institució on professem acostumen a efectuar-se a l'acabament del curs acadèmic, després d'una sèrie d'exercicis preparatoris que duren alguns mesos.

van amb samarreta, pantalons i gorra de colors vistosos, segons el col·legi al qual pertanyen. A més a més, duen petits escuts o distintius especials de cada establiment. Els deixebles que fan d'espectador també llueixen, amb vestit d'esport, els colors de la respectiva escola. La festa acaba amb discursos, estretes de mà i lliurament de copes i trofeus als vencedors.

A l'endemà la premsa, sense distinció, exalta els fets de la jornada. Relata les incidències de la lluita, els col·legis que hi han pres part, el resultat esportiu en cada categoria, amb els segons o quarts de segon que un esquit ha arribat primer que l'altre, publica fotografies i esmenta amb totes les lletres els noms dels vogadors.

I a Catalunya, què? A Catalunya, d'on havien sortit tants mariners i on sabiem tantes coses de la mar quan érem un poble que es governava a si mateix...

És més interessant de saber el que fa el noi fora de l'aula que quan es troba amb professors.

En el nostre col·legi, de llicé a llicé transcórrer quinze minuts que els alumnes apro-

MONOLEGS INTERIORS

A L C I N E M A

Pobra Doris! Tan enamorada del seu marit... i té! Cau o no cau? Ai que cau! Es clar, potser és el seu marit que en té la culpa. Intel·ligent, treballador, però pobre. A qui se li acut d'ésser tan i tan pobre? Però la fidelitat de Doris és a prova de misèria. Només que—veieu?—el pobre Peter Potter té un atac fulminant d'apendicitis. Doris l'ha de salvar, naturalment. Però com? No hem vist venir la solució? Jimmy Taylor, és clar. Jove, galant, ric, molt fresc. Xec contra virtut. L'operació val mil dòlars. Aquest apèndix està molt inflammat. Ah, Peter Potter, ja pots sospirar pensant en Doris, que t'ha deixat tot sol a l'hospital i en la dolor! Si sàbies que en aquest moment t'està salvant! Un bes clou el tracte. Quines mirades tràgiques d'aquests grans ulls de Doris!

Aquests grans ulls! No poden ésser més que de Marlene, és clar. I ho són. Ulls decoratius, com tota la cara, com tot el cos de Marlene. Diuen que els Estats Units l'han feta així. Però és una mena de decoració—sobria, austera, pòmuls—sortida, gaita-xuclada—que podria assolir fàcilment entre nosaltres. A Barcelona es veuen moltes cares marleniques, amb aquests ulls—i no pas per decoració: amb una llusor autèntica traspuent per l'aparença. I ella deu anar per Los Angeles, pejanent elegantment les voreres en un bell passeig, mirant aparadors de pastisseries amb aquests ulls. Sacrificada per l'art, pobreta, ves, ves!

Bé, el corrent és feble, què hi farem! O boig, i el tanquen. Sort que la fosca és propícia als monòlegs interiors. El públic ha fet el seu ah! de decepció—com qui diu «vaja, ja hi som»—i això ha creat un corrent familiar en substitució del corrent elèctric. Crac, crac! Els nens de la casa trenquen avellanes amb llurs queixals. Mira, mira (és un dir), avellanes! Els homes de la casa volen fumar. Flaire d'estepa verda. Hi ha qui fuma de veres? Si, sí! (Fum!). El mal dels encenedors és que desorganitzen la foscra. Ara encesos, ara apagats. Llums erràtics, llums fugissers, obscuritat nequijetada. Fumadors, ja que no convideu, deixeu-me reflexionar. Fosca és la vida, fosc és el cor de l'home, fosca la son—letàrgic conhort—que s'acosta amb passos de vellut. La pèl·la dels passos de la son amanyaga parpelles. Ara sí que s'embulla tot. Foscra, caos. Quan sorgirà la llum, pobra animeta? Només brolla un gran ronc dins la nit. Xac! S'ha tallat el ronc. Ha topat un front amb el seient del davant? Hom veu créixer en la fosca el gran nyanyo.

Plor d'infant dins la gran nit de la sala. Mal de ventre de llet massa condensada? Creu't-ho, si vols. Petit fil de dolor, petit fil de vida. Això hauria d'anunciar el ressorgiment. Fiat lux! Fiat de la llum. No te'n fuis, no te'n refis, potser així tornarà. La indiferència és mitja vida i l'esperança de trascantó. Ah! Veus? No t'ho deia? Cent cinquanta parells d'ulls parpellegen. Ara! La fosca és només cinematogràfica. Reprenguem.

Doris ha sucumbit. Peter Potter està salvat. Besa Doris. Què tenen aquests llavis abans tan dolços? Ah, el gust amarg del pecat! Fora, vés-te'n, no vull saber res de tu. Ja que no puc recuperar l'apendicitis, et tornaré els mil dòlars, un dia o altre, quan reixirà el meu invent. Però, Peter, Jimmy no és res per a mi. Vés-te'n. Peter, Peter, no et recordes del nostre festeig? No et recordes d'aquella castanya que ens vam menjar entre tots dos? Què és això? Claror i fosca. Vaja, ja hi tornem a ésser. No, és una altra cosa. Iiii! Bum bum! No us esvareu, no us esvareu.

Ho podem veure acabar? Tant se val, ja es veu venir. Divorci. Exit material. Doris és una estrella de l'art. Peter és un astre de l'enginyeria. (Aquell invent, qui ho havia de dir?) Ambdós rics, famosos. Ambdós dissortats. Es tornaran a trobar mai? Jimmy Taylor empaïta Doris. És la meua obsessió. A fe de Taylor, ets el meu ideal; tallar a mida; casa't amb mi. Vés, em fas angúnia. No em toquis. Castanyes! Peter, Doris, ja us acoste. Castanyera, cruïlla dels destins! Vols una castanya, Doris? Mitja, Peter, mitja només. Senyors, ai, camarades, qnem a tancar. Bum bum bum! Castanyes heu dit?

C. A. JORDANA

fiten no pas per a continuar els problemes, sinó per a expansions esporàdiques. S'empenquen jocs de poca durada, preparen estris d'esport o pilotegen pels patis de la institució.

Això es deu, més que a unes pràctiques imposades, a l'habilitat dels mestres que es preocupen dels dubtes que poden suscitar els temes estudiats i de llurs interpretacions. Es preocupen que els conceptes s'acloreixin en moment oportú i no hi hagi necessitat de reprendre'ls a hores desavinyants.

Fa quinze dies que un professor, amb les proves de l'escola de Binet i Simon reformades per Terman, mesura l'edat mental de M. i trobà que tenia 11 anys. En canvi, un altre mestre, valent-se del mateix sistema de valors, ha repetit l'operació i ha anotat que en tenia 12 i 3 mesos.

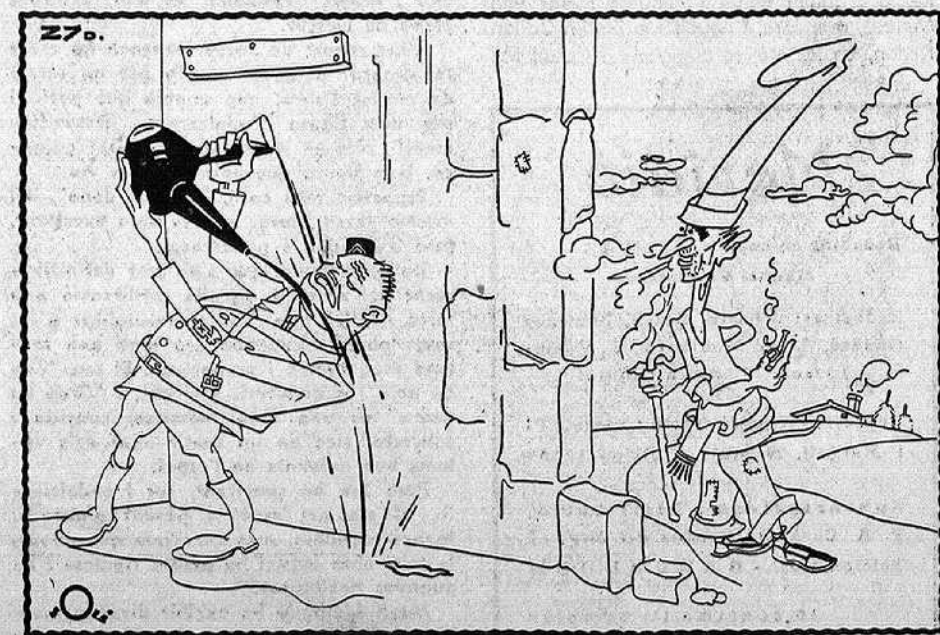
La contradicció és aparent. M. parla amb correcció el francès i el rus. Però el francès, en el qual fou fet el primer experiment, és per ell la llengua estudiada; i el rus, vehicle del segon, la que usa amb els seus pares.

Si fos possible d'experimentar el mateix noi sense que hagués après cap idioma estranger tot i haver sofert una mateixa trajectòria d'actes biològics i culturals, trobaríem que la seva ment passaria dels 12 anys i 3 mesos. Perquè el desenvolupament ideològic d'un deixeble, o millor, la història d'aquest desenvolupament, guarda relació amb els obstacles o les facilitats de la intel·ligència per a expressar-se en una llengua.

Per les belles praderies de Hampstead, "metropolitan borough" de Londres, al nord de Charing Cross, hem visitat un "boarding school" muntat d'acord amb els avenços de la pedagogia moderna. Amb tot, no fa gaire que funciona i té inacabat algun aspecte.

Per això exclamem:

Pere LLOBERA

UNA SOLA MENA DE VICTORIA

Si després de la guerra del 14 haguéssim arribat als moments recents de la tragèdia de Txecoslovàquia, sense passar per la nostra guerra, possiblement Europa hauria encès un castell de focs al seu mateix cor, i el pànic d'ara de molts dels països que presentien la catàstrofe qui sap si hauria estat aleshores temptació al joc de saltar damunt les flames. La nostra guerra, però, ha fet obrir novament les ferides massa tendres, i s'ha cregut que s'aturava la guerra evitant la flamarada i cremant el fèu amb una mena d'acid d'efectes encara més ràpids. Tan ràpids que al primer moment del fenomen molta gent en restà meravellada. La contundència, l'aplicació d'un sistema inèdit d'intervenció quirúrgica obans de produir-se cap dolor, semblà deixar bocabadats els que s'havien afanyat a presenciar el daltabaix. I el bisturi de Munich tingué d'antuvi efectes hipnòtics. "Heu's ací el camí!" Fou aquesta una exclamació que molts no pogueren estar-se de dir. Però, ai!, que aviat hom s'adonà de la influència que tingué en fer exterioritzar aquell entusiasme la part espectacular d'una art gairebé màgica, brillant a cap d'ull, però sense base.

Efectivament, hi hagué un moment, l'hora eufòrica que era proclamat a tots els vents que la pau era salvada, que semblà estendre's amplemment un sospir d'alleujament. I àdhuc prop nostre algú somnià en la realitat pròxima d'un dolç avarany. La realitat, el temps (aquesta vegada el temps ha actuat més de pressa que mai) ha cuit a convèncer tothom que no podem tenir massa confiança en els miracles. La guerra imposada no pot ésser una solució, però tampoc pot ésser-ho la imposició d'una pau. La pau imposada a Txecoslovàquia ha aturat, evidentment, aquest dies una guerra. Però què ha solucionat?

Aquesta mateixa pregunta, doncs, haurien de fer-se aquells d'entre nosaltres que

encara no han vist clar l'esdevingut a Munich. I que, pels seus dintres, mig gosen gronxar l'esperança que la pau imposada a Txecoslovàquia podria allargar-se més ençà, que una intervenció estrangera orientada vers una pau espanyola ens duria el benestar. A tots aquells que glateixen perquè la terrible contesa que vivim sigui aturada ben de pressa (i no sal que per la nostra banda diguem amb quina alegria immensa voldríem sentir-nos orgullosos d'una pau que no som pas nosaltres qui la impedeix), volem recomanar-los que no deixin enlluernar-se pels esclats efímers d'una aurèola de fals apoteosi. Compartim, amb qui més en sofria els horrors, el dolor de prosseguir la guerra. Totes les malvestats que comporta la guerra pesen damunt nostre com damunt de tothom. Però, ¿podem fer-nos la il·lusió que aquestes malvestats desapareixerien pel sol fet d'una filigrana diplomàtica receptant-nos una "pau" a la seva manera? ¿Estaran segurs els que acceptarien aquesta mena de pau que no fóra pujar el remei que la malaltia? ¿Estaran segurs que, acabades les bombes d'aviació, acabades les penallitats mengívols, desfetes les trinxeres, no seríem víctimes d'uns sofriments encara més terribles que els que únicament produeixen dolor físic? ¿Què solucionarà una "mena de pau"? ¿La nostra vida, la nostra vida de catalans, podria desenrotllar-se, podria obrir-se, podria créixer sota una pau imposada, que hagués estrangulat la nostra victòria?

Recordem en aquesta ocasió unes paraules d'un català benemerit, pronunciades mesos endarrere i que obtenien l'assentiment de tot el nostre poble. Ens referim a l'il·lustre escriptor J. Pous i Pagès, que digué en una de les seves brillants conferències: "La salvació de Catalunya i el triomf de les armes republicanes són als meus ulls una sola cosa. Però tots els bons patriotes catalans voldríem tenir garantit, amb la mateixa certesa, que el triomf de les armes

republicanes serà en tot moment el triomf de les més pregoneres aspiracions de Catalunya i la satisfacció de les necessitats més vitals de Catalunya". La pau que ha de dur-nos aquest triomf és la pau que hem desitjat sempre. La pau basada precisament i únicament en la satisfacció de les nostres necessitats més vitals. ¿Què en treuríem d'haver acabat amb els bombardeigs, amb la lluita, amb les penallitats imposades per la guerra, si una vegada acabada, l'esforç, el sacrifici, l'heroisme de Catalunya no haguessin de tenir compensacions? ¿Què en treuríem d'haver d'acabar la guerra per renunciar a Catalunya? ¿Què en treuríem d'acabar amb el pesombre dels bombardeigs si també això volgués dir acabar amb la cultura, amb l'economia, amb la vitalitat catalana? No podem oblidar que fa més de dos anys que la nostra sang corre al camp de batalla, que oí, com tots hem convingut unànimement, aquesta guerra és una guerra de vida o mort per als catalans. Si sabíem, si sabem per què lluitem, per què hem lluitat, cal que sapiguem i que estiguem tots d'acord quina ha d'ésser la pau que tots desitgem, quina ha d'ésser la pau que ha de dur Catalunya pels seus camins històrics. I que rebutgem amb orgull tota altra pau. Que rebutgem qualsevol pau que pugui ésser un parany per a llençar Catalunya timbes avall. La sang dels nostres germans caiguts exigeix de nosaltres que seguim el camí que d'antuvi ens imposàrem.

Es precis que no siguem impacients, si no estem segurs que la pressa en una pau lluny de beneficiar-los pot entrembarar els nostres ideals. Desitgem la pau. Llitem des del primer dia per a la pau. Però, no tanquem en aquests moments històrics els ulls: la pau que volem, l'única, ha d'ésser la que ens deixi dins el cor la tranquil·litat, l'alegria, l'orgull de sentir-nos més que mai catalans.

Francesc TRABAL

EL PORRÓ CATALA, per SOLA

L'EXEMPLE DE DELACROIX

En el nostre article sobre John Ruskin, Whistler i Holman-Hunt parlàvem d'aquells que no demanen a l'art pictòric altra cosa que un mer "espasme visual o òptic", per dir-ho amb els mots del gran poeta simbolista Jules Laforgue — que per cert fou un dels més vidents i lúcids definidors de l'Impressionisme — i d'aquells altres que exigeixen imperiosament que la pintura tingui un contingut d'una valor simbòlica que produeixi en l'esperit del contemplador com una mena d'"espasme místic". A l'inrevés del que creu un lector que ens ha adreçat una atenta carta, però, ens guar-

viuen, en alada i tènue floració, les màgiques i punyents harmonies delacroixianes? El que fa més atractives, i fins i tot fascinadores, les produccions d'Eugène Delacroix és, creiem, el poder de suggestió que tenen, determinat segurament per l'estat de vívidència i autèntica allucinació en què foren concebudes. Com totes les coses profundes i autènticament vitals, les obres de Delacroix s'arrelen en les il·limitades fondàries de l'inconscient per a expandir-se, plenes de sentit i de suggeriments, en el món revelador de les infinites i màgiques "correspondències" swedenborgianes.

B. DELACROIX: «CAVALLS SALVATGES ATACATS PER TIGRES»

dàvem molt bé de presentar aquestes dues teories en oposició netament antitètica, com si no hi hagués possibilitat que entre l'una i l'altra pogués subsistir com una "síntesi" superadora que, en unir-les, aplegués llurs excel·lències tot i eliminant-ne les limitacions.

Perquè és evident que aquesta síntesi unificadora i superadora existeix, precisament en les obres de molts grans mestres de la pintura que saberen agermanar d'una manera indissoluble el més gran encís visual amb la més profunda puixança espiritual. Les produccions immortals del Giorgione i Grunewald, dels Correggio i Ticià, dels Tintoretto i Greco, dels Rubens i Rem-

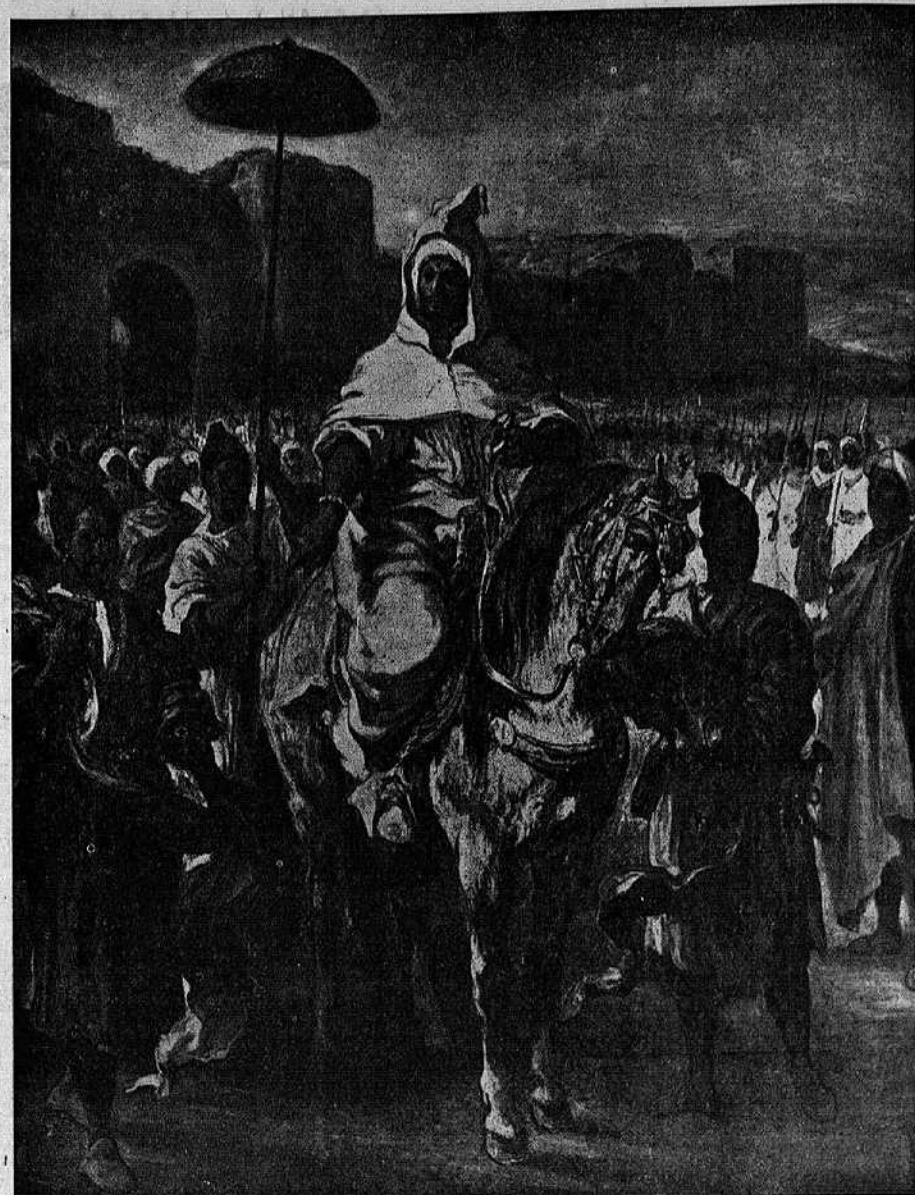
Aquesta vastitud sintètica, immensa i imprecisa, inherent a les creacions que provenen directament de l'inconscient, vastitud que contrasta tant amb la migradesa eixarçada dels anàlisis penosos i limitats que els racionalistes fan "a posteriori" de les troballes dels autènticament inspirats; aquesta sintètica vastitud, doncs, no es fa solament visible en el contingut intern i simbòlic de l'obra d'art, sinó que també es percep amb corpenedora evidència en allò que superficialment sembla el més extern de les produccions artístiques: la tècnica i els seus diversos procediments. Examineu atentament, si no, com a prova, aquesta excel·lent mostra de l'obra de Delacroix que reproduïm, contempleu aquests dramàtics i tempestuosos "Cavalls salvatges atacats per tigrès" amb atenció escrutadora, i no tardareu pas molt a descobrir els elements

essencials d'aquell "divisionisme cromàtic" que, més endavant, el racionalisme limitat i analític dels Neo-Impressionistes Seurat i Signac havia de reduir a mer exemple tècnic tan curiós per als especialistes com buit i mancat de tot interès per a la societat.

El mateix diríem de les corpenedores "deformacions dels objectes" representats en el quadre esmentat. Deformacions que Delacroix es permeté tant amb una finalitat d'accentuació expressivista com amb la intenció de ponderar les masses de color i el ritme de les pinzellades en una totalitat composicional tan plena de ritme com de tensió; deformacions que, a causa de l'estret sensualisme racionalitzat del "fauves" i dels cubistes, han degenerat en un decorativisme tan grosserament antidecoratiu com superficial.

Però, ¿què són totes aquestes recerques tècniques enfront de la immensitat de suggerències simbòliques ofertes per aquest motiu aparentment tan simple d'uns "Cavalls salvatges atacats per tigrès"? Res, o gairebé res. Simplement: la vestimenta d'un contingut. Ara bé: ¿què és aquest contingut? Aquesta pintura agitada del "Cavalls salvatges atacats per tigrès" és el símbol perfecte, plasmat en un simple espectacle, d'aquella inexorable i fatal lluita per la vida, que és la llei còsmica sense atenuants i sense límits. Però intentar traduir amb mots el sentit de l'obra de Delacroix és evidentment una immodèstia després de llegir el que ha escrit Baudelaire sobre aquest gran mestre, isolat i tràgic, sobre l'autor de tantes i tantes obres magnífiques i punyents, per tal com en elles l'"espasme òptic" i l'"espasme místic" s'uneixen en exemplar síntesi, suprema i indissoluble.

M. A. CASSANYES

E. DELACROIX: «MULEX AD-ER-RAHMAN, SOLDA DEL MARROC»

N O V E M B R E

Ja véns, com cada any, novembre,
lenta i borrosa la passa,
amb l'últim respir del dia,
pel caminet de les malves.

Amb l'últim respir del dia...
I, com cada any, de la casa
diminuta del meu cor
te'n fas, novembre, l'estatge.

Endreces el rebedor,
vas al balcó, pares taula,
esguardes tots els recons...

Afora minva la tarda
i minva el verd de les fulles
i el verd de les esperances.
L'aire pressent la imminència
del fum de la castanyada.

Tot com sempre, tot igual:
el defallir de la tarda,
le soledat del carrer
i el caminet de les malves.

Però cada any, més profund,

més amagat dins la casa,
aquest enyor que s'arrela
al test del meu fadrinatge.

¿Què em duus, novembre, aquest any?
¿Més soledat i més llàgrimes?
Portis el que portis, entra;
seu-te, novembre, a la taula.

Ens partirem, un any més,
el pa de les enyorances.

J. GIMENO-NAVARRO

SALO DE TARDOR 1938 L'ESCULTURA

Clourem la sèrie d'articles que hem dedicat al Saló de Tardor 1938 amb aquestes notes sobre l'aportació dels escultors que, en conjunt, és força satisfactòria.

Dels artistes que, animats per un afany constant de superació, han fet progressos ben visibles, esmentarem Josep Granyer, que ha presentat dos relleus de línia rigorosa i sensible, d'arabesc cenyit i harmoniós, dues obres d'alta plasticitat, que colpeixen l'espectador per llur incisiva precisió, precisió vivent de l'artista que sap estilitzar sense ressecat.

Un avenç molt notable s'observa també en l'obra d'Apelles Fenosa, que ens ha ofert un "Retrat d'Antoni Sesé", trasbalsador de veritat, obsessió de semblança física i psicològica, i una deliciosa figura-ta, "Flora", amb la qual Fenosa ha realitzat la difícil performance de fer escultura, i escultura exquisida, amb un tema d'aspectes gens escultòrics.

La característica principal de l'aportació de Josep Viladomat és, com sempre, la naturalitat, aquell aire fàcil i espontani de l'obra engendrada sense esforç. El seu graciós i alegre "Timbaler" és una escultura plena de frescor.

L'art robust de Josep Dunyach ha estat representat aquesta vegada per un retrat de mestre Fabra, que sembla que parli, i per una figura d'adolescent, "Desvetllament", rica en remarcable vitalitat animica. Una figura que palpita i que viu.

Proporció feta carn, "Cap de dona", del mestre Josep Clarà, és una obra excel·lent, feta d'equilibri i ponderació.

Rafael Solanich, que s'ha tret definitivament del damunt aquella estilització una mica nòrdica que llevava naturalitat a les seves obres, s'expressa ara amb una factura més directa i espontània. El seu "Cap de noia" és escultòric i vivent, i "Grup en pedra" és una obra massissa, cenyida i concreta, rica en un sentit agut dels volums ben ordenats en l'espai.

Pere Jou ha suavitzat, tot i endolcint-lo, el seu art espès i pesant d'antany. Menys rectilínia, més curvilínia que abans, la seva obra actual ha perdut rigidesa i ha guanyat flexibilitat.

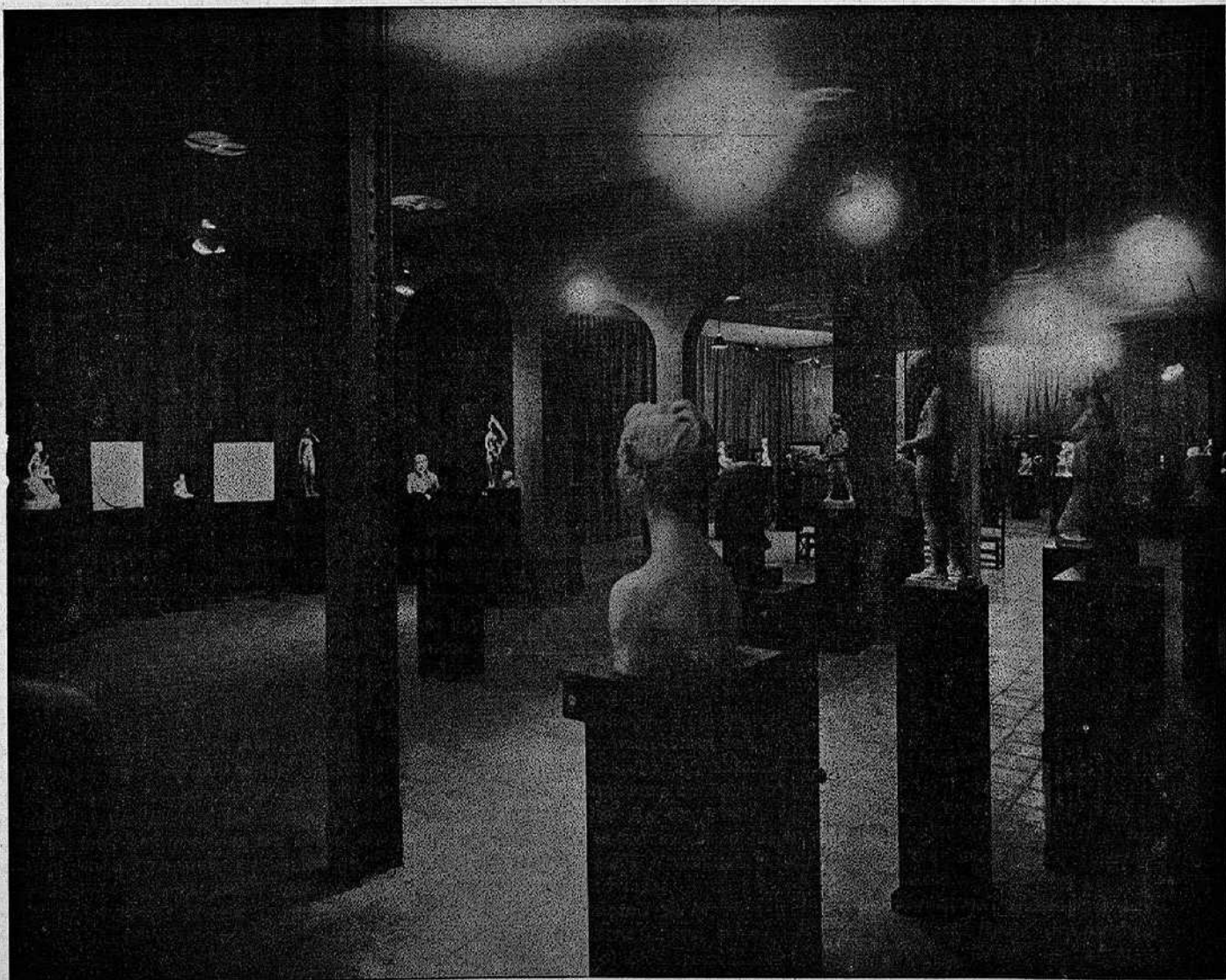
Martí Llauredà ha exhibit diverses mostres del seu realisme implacable, que, en "El padri de l'Atmetlla", adquireix una intensitat expressiva colpidora.

Remarcables són també la serenitat clàssica de Jaume Duran; el "Bust d'infant" d'Adolf Armengod, amarat d'emoció i tendresa; l'agudesa del fi i sensible Joaquim Ros; el "Nu de noia" (bronze), euriàtic i graciós, de Llorenç Cairó; l'art enèrgic i

ferm de Felip Coscolla; el decorativisme abarrecat del "Nen i delfí" de Josep M. Camps Arnau; el naturalisme literari de Lluçà i Miquel Oslé...

El "Premi Damià Campeny 1938" ha es-

tat atorgat a Joan Rebull. L'aportació d'aquest escultor és tan important, que es fa mereixedora d'un extens comentari que MERIDIA li dedicarà en un número vinent. Sebastià GASCH

L'ESCULTURA AL SALO DE TARDOR

Meridià

Redactor en cap:
Manuel Vallderes.

Redactors: Sebastià Gasch, Domènec Guansé, Lluís Montanya, J. Roure-Torrent, M. Serra i Moret

Redacció i Administració: Passeig Pi i Margall, 29 pral. - Telèfon 12289

Subscripcions i Distribució:
P. A. C. O. D. Rambla del Mig, 17
Telèfon 19937 - BARCELONA

50 cèntims l'exemplar
Subscripció: 6 ptes. trimestre